

AZ EMBER ÖSSZEFÜGGÉSE AZ ELEMI VILÁGGAL GA158

ÖTÖDIK ELŐADÁS. DORNACH, 1914. november 21.

Lucifer és Arimán harca az emberi organizmusban

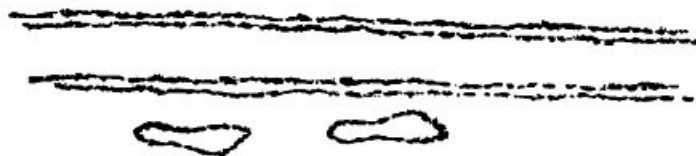
Tartalom: A szellemtudományos igazságok észlelése. Korunk materialista előítéletei: a lelki folyamatok mint fizikai folyamatokat kísérő jelenségek. – Átmenet az anatómiai-fiziológiától a szellemtudományos gondolkozáshoz, mint korunk feladata. Az ember mint térbeli lény; Lucifer és Arimán hatása a tér három irányában: (1) az érzékszervek szimmetriája; az Én-érzék állapota a metszetben. Az ember mint síkbeli lény Lucifer balról és Arimán jobbról irányuló harcának egyensúlyában; harc a gyomor (Lucifer) és a máj (Arimán) között. Étertest: balról világosabb, jobbról sötétebb (2) Lucifer hatása előlről a szegycsontig, Arimán hatása hátulról egészen a hátgerincig; közöttük szabad tér. Lucifer és Arimán hatása: jobbra-balra a gondolatokon keresztül, előre-hátra az érzésen keresztül, felül-alul az akaraton keresztül. (3) Lucifer hatása felülről egészen a nyakcsigolyáig, Arimán hatása alulról a rekeszizomig. – A dornachi épület formái: a „kuglóf-sütőforma” princípiuma; a „köztes átélése” mint az új művészet princípiuma.

A Kalevaláról tartott előadásaim egyike tartalmazott egy figyelemre méltó dolgot. Átgondolva ezt az előadást, azt mondják magukban, hiszen ez kínálkozik: egy olyan lényről volt szó, aki nyugatról keletre terjedt, amely csápokhoz hasonlóan három nyúlványt növesztett. A finn nép ezeket Väinämöinen, Ilmarinen és Lemminkäinen alakjában élte át; ma a materialisták nyelvén Rigai-öbölnek, Finn-öbölnek és Botteni-öbölnek szokás nevezni. Megkérdezhetnénk maguktól: de hogyan is lehet azt mondani, hogy itt egy lényről van szó? – hiszen ez csak egy felszín, a tenger felszíne a határaival, melyeknek kinyújtott formájuk van. De hát ez nem egy test, miért beszél ez lényről? – Ezt mondhatnák magukban.

Az adott szellemtudományos igazság átgondolásánál a lelkükben lezajló dolgok tipikusak, mivel újból és újból ellenvetések merülnek fel azokkal az igazságokkal szemben, amelyek a szellemi világból származnak. És az, hogy ilyen ellenvetések merülnek fel, teljesen jogos. És az ilyen ellenvetéseket elhárítani csak úgy lehet, ha mélyebben behatolunk a dolgokba. Éppen ezt akarjuk ma megtenni bizonyos kérdésekkel kapcsolatban. Ehhez néhány előzetes megjegyzést kell tennem.

Forduljunk először korunk egyik, az emberre vonatkozó materialista előítéletéhez. Tessék itt van egy egészen érthető előítélet: az emberben zajlanak mindenféle fizikai folyamatok, beleértve az idegrendszerében és az agyában folyó folyamatokat is, és attól, hogy ezek a fizikai folyamatok történnek, attól mennek végbe a lelki folyamatok is, melyek a materialista számára lényegében csak ezeknek a fizikai folyamatoknak a tükröződései. A materialista azt kutatja, hogy mi megy végbe az ember fizikai testében, talál – vagy mint ma, csak elméletileg feltételez – bizonyos finom folyamatokat az idegekben és ezt mondja: épp ez az alapja a gondolkodási, érzési és akarati folyamatoknak; ezek a gondolkodási, érzési és akarati folyamatok csak annak a kísérő jelenségei, ami fizikailag zajlik. – Ma ez egy egészen elterjedt nézet, amely természetesen még mélyebben fog meggyökerezni az új kor materialista gondolkodásában. Ugyanakkor ez a nézet logikája alapján nem értelmesebb, mint a következő. Tegyük fel, hogy valaki megy az úton, és különböző nyomokat lát rajta; talál olyat, ami keréknyomra hasonlít, és olyanokat is, amik lábnyomra. Mindezt elgondolja és ezt mondja magának: na igen, hiszen az, amiből az út áll, az egy

anyag, ami ott belül meghatározott folyamatokat végez, aminek következtében az anyag összehúzódik, darabokra hasad, és ilyen keréknyomot képez, aztán bizonyos helyeken lefelé húzódik, és olyan nyomokat képez, melyek lábnyomoknak néznek ki.

Ez egy hatalmas tévedés, nem igaz? Az az igazság, hogy itt egy kocsi haladt el, és a kerekeivel véste ezt a keréknyomot, itt pedig egy ember ment, és a lábai nyomát hagyta itt. Nem maga a talaj hozta létre természeténél fogva ezeket a nyomokat, hanem az ember a lábával s a kocsi a kerekeivel.

De ugyanez a helyzet az idegrendszerünkben zajló folyamatokkal. Mivel lelkeként gondolkodunk, érzünk és akarunk, állandóan szellemi-lelki folyamatokat hajtunk végre. Mivel a fizikai világban élünk, ezek a folyamatok, amikor zajlanak, a fizikai testhez kapcsolódnak, ahhoz hasonlóan, ahogy az úton haladó kocsi és ember nyomot hagynak az úton. Azok a nyomok, amelyeket a szellemi-lelki folyamatok hagynak a fizikai testben, ugyanannyira kevésbé vonatkoznak az anyagra, vagy ugyanannyira kevésbé kötődnek hozzá, mint amennyire a kocsi és a sétáló kötődik a talaj felszínéhez, amelynek felületén halad.

Rendkívül fontos, hogy ezt átgondoljuk; akkor megérthetjük, hogy az anatómus és a fiziológus a szervezetben zajló folyamatok egyszerű kutatásával egy olyan szellemre hasonlít, amely a föld alatt mozog, de sohasem emelkedik a felszínére, olyan szellemre, amely sohasem látott sem gyalogost, sem járművet. Csak a föld belsejét látja, azt, hogy egyenlenségek keletkeznek, de a másik oldal látása számára elérhetetlen. Ott hajtja végre a kutatásait, és feltételezi, hogy az elmondottakat mind maga a föld végzi, hogy ez a föld saját tevékenysége. Abban a pillanatban, amikor ez a földalatti szellem a föld felszínére kerülne, világossá válna számára a dolgok igazi helyzete. Így áll a dolog a materialistán gondolkodó anatómussal vagy fiziológussal; mindig a föld alatt van, vagyis nem ismeri a szellemtudományt, pedig ez: a föld felett való lét. Ő csak az anyagban zajló folyamatokat kutatja, melyeknek nincs közük ahhoz, ami fent a szellemi-lelkiben zajlik.

Korunk feladata abban áll, hogy az ember az anatómiai, fiziológiai gondolkodástól eljusson a szellemtudományos gondolkodáshoz. Ez hasonlít ahhoz, mintha a kobold, amely mindeddig a föld alatt élt, a föld felé emelkedve, és meglátva, hogyan keletkeznek ezek a nyomok az anyagban, eljutna az igazsághoz. A föld alatt kutató kobold – lényegében egy olyan materialista kutató, aki csak azzal a szellemisséggel foglalkozik, ami a föld alatt van – hiszen az anyag szintén szellemi. És az emberiség felettébb sokkolva lesz, ha ezek a koboldok a szellemi-lelki területére fognak hatolni.

Ezeket az előzetes megjegyzéseket meg kellett tennem, mivel magyarázatot akartam adni a fenti ellenvetésre, vagyis arra, hogy a Botteni-, Finn- és Rigai-öböl csupán felületek, sík területek, én pedig úgy beszéltem róluk, mintha lények vagy egy hatalmas, nyugatról keletre húzódó lény részei lennének.

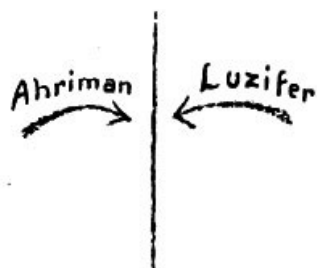
A tér lényeit, a térbeli lényeket vizsgálva mondhatnánk: mint ember szintén térbeli lény vagyok. Ez természetesen helyes. Ugyanakkor az elképzelésük magukról, mint emberről, mint térbeli lényről, nem a valóság. Hiszen az emberrel valami teljesen más áll kapcsolatban, mint amit feltételezhetünk, ha csak a külső majában, a külső fantazmagóriában vizsgáljuk. Mindenesetre itt olyan lényként jelenik meg, amelyiknek térbeli léte van, térbeli módon van a bőrébe zárva, lény, amely teret foglal. Az emberi alakról való kérdésben rejtett formában három fontos rejtély, három fontos kérdés rejlik.

Az első itt rejtőző kérdés mindenféle pseudo-elméletekkel és tévedésekkel van körbevéve. A külső fantazmagória, a külső maja tévedésbe vezet minket a saját létünkkel kapcsolatban. Ezeknek az illúzióknak a nyomai felfedezhetők a modern tudományban, főleg abban a részében, ahol ez a tudomány tehetetlen, és mindenféle hipotéziseket emel. A kérdés, amire gondolok, és amelynek kapcsán a tudomány folyamatosan új hipotézisekkel hozakodik elő, abban áll, hogy miért van az embernek két szeme, két füle, de mégsem lát és hall duplán; miért helyezkednek el ezek a szervek szimmetrikusan, miért nem egyenként, hanem párban vannak? Az egységes észlelés problémája egészen jelentős, ez nagy kérdés a tudomány számára, és ha átnézik a szakirodalmat, meglátják, mit írnak ott arról, hogy miért látunk a két szemmel egyetlent, a két szemmel miért hallunk egyetlent. Az ember elég durván szervezett, ez néha a beszédében is kifejeződik. Lényegében két orra is van, csak ezek annyira összenőttek, hogy nem olyan könnyű úgy észrevenni, mint a két szemet, két fület. Ezért nem két orról beszélnek, csak egyről, habár a valóságban az embernek ugyanúgy két orra van, és nem egy. Csak az ember olyan durván szervezett, hogy nem fordít figyelmet arra, hogy ott egybenőttek. Mindenesetre az tény marad, hogy jobb- és baloldali szimmetria figyelhető meg az embernél az észleléseknél. Ha az embernek nem lenne két szeme, két füle, két orra, akkor az ön-érzékelése és az Én-érzékelése nem tudna úgy megvalósulni, ahogyan kell. Ehhez a két kézre is szükség van. Amikor a tenyerünkbe csapunk vagy az egyik kezünkkel a másikat érzékeljük, ezek már az önérzékelés, az Én-érzékelés elemei. De valami hasonlót hajtunk végre, amikor egybehozzuk azt, amit a két szem, a két fül ad. A világot mindig két oldalról észleljük, jobbról és balról, ha érzékszervi észlelésekről van szó. És csak amiatt vagyunk az az Én-ember, akik vagyunk, mivel két irányunk van az észlelésre, a jobb és a bal, és az elválasztó vonalhoz vezetjük őket. Ha például a szemünk a fülhöz közel lenne, és nem tudnánk a látóvonalat egyesíteni, akkor mindig olyan lények maradnánk, akik csoportlélekhez tartoznak. Ahhoz, hogy Én-lénnyé váljunk, egy metszetbe kell összevezetni a jobb oldalt és a bal oldalt. Képzelnének el itt egy síkot, mely ettől a vonaltól, a táblától indul (rajzol).

Minden ehhez a metszethez tart jobbról és balról, mi pedig ténylegesen ebben a síkban vagyunk. Nem térben, hanem ebben a síkban, ebben a felületben. Valójában nem térbeli lények vagyunk, hanem síkbeli lények, és ez azért van, mivel a baloldali és a jobboldali impulzusok metszik egymást. És ha válaszolni szeretnénk – a valóságra gondolok, és nem a majára – a kérdésre: akkor hol is vagy? akkor nem azt kell mondani, hogy „én itt vagyok a testtel betöltött térben”, hanem azt, hogy „ott vagyok, ahol az én baloldali emberem és jobboldali emberem metszi egymást”. – A valóságban önök csak ott vannak. Pontosan ugyanígy van annak a lénynek is felülete, amelyről korábban beszéltem; nála elválasztódik egymástól a levegőszerű és a vizes, ott a két fél különböző. Az embernél szintén van bal fél és jobb fél, de ezek egyformák. A valóságban az ember a felület, a sík lény, és ami nála a tényleges alak, az maja.

De honnan jön ez a tényleges alak? Ez azért alakul ki, mivel az ember egyfajta ellenállás középpontjába van állítva. Egy lény bal oldalról harcol egy másik lényel, amelyik jobb oldalon van. Szellemileg észlelve ezt, ami nálunk balra van, ezt a lényt mint fényt észleljük. Ha pedig szellemileg észleljük a jobb oldalunkról ható lényt, akkor ezt a másik lényt már más tulajdonságokkal észleljük. Kettős emberek vagyunk amiatt, hogy balról a harcban luciferi lény, jobbról pedig arimáni lény vesz részt.

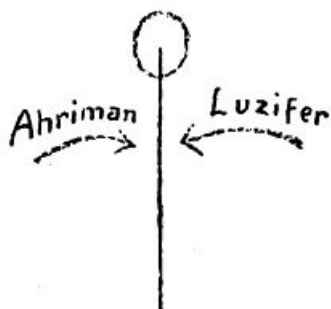
Ennek pontos megértéséhez képzeljék el: balról luciferi lény harcol, egyfajta erődítményt épít, jobbról pedig arimáni lény harcol, és ő is a saját erődítményét építi. Az, hogy önök baloldali emberek, az Lucifer tömörítő tevékenységének az eredménye; az önök jobboldali embere – Arimán tömörítő tevékenységének eredménye. Csak egy lehetőségük van: kettőjük között középen lenni. Az élet művészete abban áll, hogy megtaláljuk a helyes egyensúlyt.

Az érzékszervi észlelések folyamatában ezt tudattalanul végezzük. Amikor bal füllel és jobb füllel hallunk, eztán pedig az impulzusokat egy egységes észlelésbe egyesítjük, mindig síkban helyezkedünk el, amely Lucifer és Arimán harcának határa. Mint a kés pengéje, sőt a kés pengéjénél is élesebb – ez az a megnyilvánulási tér, amely középen adatik nekünk. Az organizmusunk nem hozzánk tartozik, hanem a luciferi és arimáni erők harcában alakult ki, továbbá azon erők harcában, amelyek Luciferhez és Arimánhoz hasonlóak. De most nem kell ebbe belemélyednünk.

Így mint síkbeli lény valami olyanok közé vagyunk bezárva, amelyek hozzánk mint emberekhez egyáltalán nem tartoznak. A baloldali emberünknek lényegében nincs hozzánk köze, a jobboldalinak szintén; hozzánk csak annak a folyamatnak van köze, ami közöttük folyik.

És most ismét forduljanak a rajzhoz, amit az előbb használtam. Igaz-e, itt állandóan folyamatok zajlanak. A földben szintén folyamatok zajlanak. De az, ami a földben zajlik, nem hozza létre ezeket a nyomokat. Annak, ami önökben a szervezet jobb vagy baloldali részében végbemegy, egyáltalán nincs ahhoz köze, amit az ember lelkileg átél; ezek olyan folyamatok, amelyek Lucifer és Arimán között zajlanak. Azokat a folyamatokat, amelyek lent, a földfelszín alatt zajlanak, mindent, ami ott történik, például a férgek csúszás-mászása, az évszakokkal kapcsolatos lehűlés vagy felmelegedés – mindezeket a folyamatokat, melyeknek nincs közük az itt bevésődő nyomokhoz, össze lehet hasonlítani azzal, ami az emberi szervezet belsejében történik. Úgyhogy azt kell mondani: a fiziológiai és anatómiai folyamatok szellemi megfigyelésével oda jutunk, hogyan harcol egymással Lucifer és Arimán, de nem szabad átadni magunkat annak a véleménynek, hogy ezek az Arimán és Lucifer között zajló folyamatok idézik elő a lelki életet. Ez helytelen, hiszen ez utóbbi maga a lélekben zajlik, lényegében a felületen, a síkon, nem pedig az organizmus, a térbeli organizmus belsejében. Itt egy fokozatosság figyelhető meg, és ennek a fokozatosságnak a kutatása nagyon érdekes. Az ember fejével kapcsolatban a helyzet az, hogy Lucifer és Arimán jobbról és balról majdnem egyforma tömörítést végeztek. A fej jobb és bal fele nagyon hasonló;

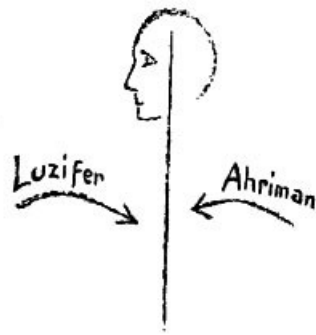
itt az erők olyanok, hogy csak jelentéktelenül hatnak egymásra, hogy csak kevéssé érintik a felületet, ami középen helyezkedik el. Középen találgató a sík, balra Lucifer, jobbra Arimán. De mivel a fej jobb és bal része annyira hasonlít egymásra, ők, Lucifer és Arimán, mintegy visszapattannak egymástól, és az ember nyugodtan tevékenykedhet középen (1. rajz).

Az ember gondolkodása kevés zavart szenved Lucifer és Arimán hatásától, mivel azok visszavetik egymást. De ha lejjebb ereszkedünk, ez már nem így lesz. Egyrészt Lucifer felépíti a gyomrot, másrészt Arimán felépíti a májat. És a gyomor mintegy eszköz, melynek segítségével Lucifer harcot vezet balról jobbra, a máj pedig az, amellyel Arimán vezet harcot jobbról balra. A gyomor és a máj viszonyát akkor vizsgálják helyesen, ha figyelmet fordítanak arra, mit ér el Lucifer, amikor a gyomrot balról mint egyfajta harci eszközt építi fel, és mit ér el jobbról Arimán, felépítve a májat. Ez állandó harc, és a tudományt nem zavarná, ha foglalkozna ennek a gyomor és máj közötti harcnak a tanulmányozásával. A szív olyan helyzetet foglal el, amely egy kissé balra mozdul, és ez a helyzet annak kifejeződése, hogy egyik oldalról Lucifer akar valamit önmaga számára megragadni, a másiktól Arimán akar magának valamit megragadni. Egészében a jobb és a bal viszonya annak a harcnak a kifejeződése, amelyet Lucifer és Arimán folytat az emberben, ráadásul az embernél, ahogyan már mondtuk, az, ami a sík két oldalán van, közel egyforma. De látjuk, hogy csak felül egyformák; ha lejjebb ereszkedünk az ember kutatásában, az oldalak megszűnnek egyformának lenni.

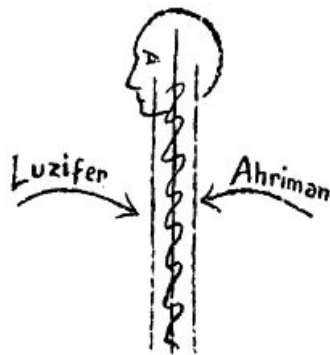
Annál a lénynél, amelyről elmondtam, hogy mintegy három ujját kinyújtja – Lemminkäinen, Ilmarinen és Väinämöinen – a helyzet az, hogy az egyik felén levegő van, a másikon víz, vagyis itt az oldalak különbözőek. Ugyanakkor tisztán látó tudathoz jutva rögtön fel lehet fedezni, hogy az ember, aki lényegében szintén csak egy két fél közötti sík; ha elvonjuk figyelmünket a fizikai testtől és a tekintetünket az étertestre irányítjuk, akkor azt találjuk, hogy a bal fél jelentősen világosabb, mint a jobb fél. A bal fél lényegesen fényesebb, fénnel áthatottabb, ragyogóbb, csillogóbb; a jobb fél sokkal erősebben sötétebb, homályosabb. Ez a helyzet a bal- és jobboldali emberrel.

De az embernek a térben más irányai is vannak; ez okkult módon kifejezve nem jelent mást, mint Lucifer és Arimán közé állítottak lenni a harcukban. Így van beállítva a fent-lent és elől-hátul irányok közé.

Ha az embert nem a jobb-bal irányban, hanem az elől-hátul irányban vizsgáljuk – az emberre mint egészre gondolva – akkor az ember az elől-hátul irányban szintén nem térbeli ember. Ugyanúgy, mint a bal- és jobboldali esetben, itt is harc folyik Lucifer és Arimán között, a térbeli építmények egyfajta barikádok, melyeket egymás ellen halmoztak fel. Így Arimán az emberhez képest hátul van és harcot vezet ellene, Lucifer pedig elől. Hátulról Arimán közeledik, előlről – Arimánnak ellenhatva – Lucifer. Az ember pedig középen helyezkedik el.

Itt mindenesetre meg kell jegyezni, hogy az elől-hátul irányban nem közelednek annyira erősen egymáshoz, hogy közöttük csak egy sík maradjon. Arimán csak addig a síkig jut, amely a gerincen át halad, Lucifer pedig addig a síkig, amely a szegycsonton keresztül halad, ahol a bordák találkoznak. A síkok között van egy tér, ami elválasztja őket, itt a tevékenységük kölcsönösen, egymásban valósul meg. Itt – úgy mondanám – nem közvetlenül érintkezve harcolnak egymással, hanem ezen a téren keresztül lőnek. Arimán csupán a gerincig jut, Lucifer pedig addig, ahol a bordák összenőnek a szegycsontban. Mi belül, Lucifer és Arimán e harcának közepén vagyunk. Így az elől-hátul irány viszonyában valóban olyan lények vagyunk, akiknek van terük. A jobb-bal irányban pedig nincsen terünk.

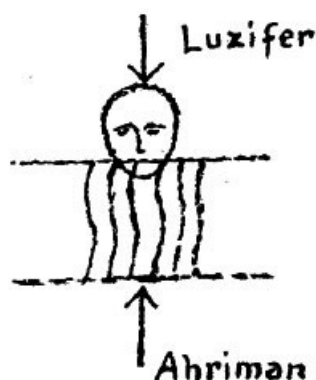

A jobb-bal irányban Lucifer és Arimán harca elsősorban a gondolkodásban zajlik. Jobbról és balról sűrűnek a gondolatok, és ebben a síkban érintkeznek. Ilyen a kozmikus gondolatképzés; a gondolatok az emberi síkban érintkezve ütköznek egymással. Az elől-hátul irányban Lucifer és Arimán harca inkább az érzésben zajlik. És mivel az erők itt nem kerülnek annyira közel egymáshoz, középen egyfajta aréna marad számunkra, amelyen önmagunkban vagyunk az érzéseinkkel. Amikor olyan gondolataink vannak, amelyek jobbról és balról harcolnak egymással, ezt érzékeljük, hogy ezek a gondolatok lényegében a világhoz tartoznak. A gondolatok segítségével azokról a dolgokról gondolkodunk, melyek kívül vannak. Ha pedig saját gondolatokat hozunk létre, akkor azok fantazmagóriák, és lényegében már nem tartoznak a világhoz. Az érzéseinkben saját magunkhoz tartozunk, mivel Lucifer és Arimán itt nem szorosan ütköznek. Íme ezért van az, hogy a mi cselekvési arénánk a két terület között van. Ezért az érzéseinkben önmagunkban vagyunk.

Látják, emberekként a felsőbb Hierarchiák lényei cselekedetei által lettünk megteremtve. És csak azért vagyunk síkbeli lények a jobb-bal irányhoz képest, mert a felsőbb Hierarchiák síkbeli lényekként helyeztek ide bennünket. Itt nem engedték meg Lucifernek és Arimánnak, hogy összejöjjenek. És annyiban vagyunk a jó Istenek lényei, amennyiben ezek a jó Istenek az Ő teremtő gondolatukkal összhangban ezt mondták: Íme előttünk a Lucifer és Arimán közötti harc; egy korlátozott területet kell megalkotnunk, amely számukra elérhetetlen, hogy ne tudjanak közvetlenül eljutni egymáshoz. Mi, emberek, a jó Istenek teremtményeiként kerültünk ebbe a harcba, és minél nagyobb ellenálló képességet mutatunk ebben a harcban, annál inkább leszünk a jó Istenek teremtményei.

Az elől-hátul irány viszonyában a helyzet az, hogy a jó Istenek Lucifert csak részben engedték be. Itt elől a szegycsont, a bordavégek egybenövésének területe Általuk emelt egyfajta barikáddá vált. Azt a csodálatos bástyát felépítve pedig, amely magába zárja a gerincvelőt és agyat, a jó Istenek erődítményt emeltek Arimán ellen. Itt Arimán nem tud átmenni, csak az érzés-lövedékeit tudja átküldeni Lucifer irányába. És itt belül mi valóban azért vagyunk, hogy a köztes tér segítségével válasszuk őket el egymástól.

Van még a harmadik irány, ez fentről megy lefele. Világosnak kell számunkra lenni, hogy a dolgok itt sem úgy vannak, ahogyan a külső fantazmagóriában, a majában látszanak. Itt a helyzet az, hogy alulról felfelé Arimán hat, felülről lefelé pedig Lucifer. Az ő hatását felülről egy úgynevezett sík tartja vissza. Ezt a síkot úgy lehet meghatározni, ha a csontvázat és a koponya alsó részét vesszük. Ott halad át ez a sík, ahol a koponya illeszkedik a nyakcsigolyákhoz. Ez a láthatatlan vízszintesen elhelyezkedő sík ott van, ahol a koponya a nyakgerinccel egyesül, és akadálynak minősül. Az ember, ide állítva, képes visszaszorítani a felülről lefelé jövő luciferi hatásokat. Lucifer felülről csak a lövedékeit tudja küldeni, ezek az akarat lövedékei. Balról jobbra a gondolati lövedékek jönnek, előlről hátra az érzés-lövedékek, felülről lefelé az akarat-lövedékek.

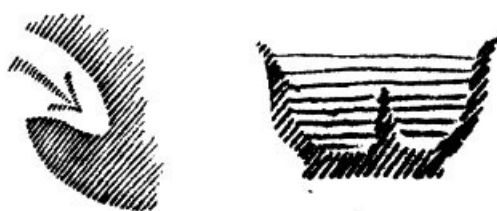
De itt is van egy köztes tér, egy aréna. Ha a rekeszizom alját nézzük, akkor körülbelül a rekeszizom mentén halad az a sík, amely viszont azért lett felállítva, hogy az alulról felfelé törekvő Arimánnak ellenálljon. Ilyen módon Arimán az akaratával, gondolataival, saját lényével alulról felfelé csak a rekeszizomig képes behatolni. Ami feljebb van, az a saját cselekedet-arénánk.

Látják, milyen bonyolultan van felépítve az ember. Vegyék valamilyen részét, például az arc bal oldalát. Mint gondolkodó lény, Lucifer teljesen áthathatja ezt a bal oldalt, de mint érző lény az embert csak egy ismert síkig tudja áthatni. Mint akarati lény, megint áthathatja felülről lefelé az embert. Így ezeknek az adatoknak köszönhetően az ember bármely részében meg tudják keresni, hogy a gondolkodás, érzés és akarat kozmikus impulzusai segítségével hogyan hat Lucifer és Arimán az embernek a térbeliségében.

Ugyanakkor világosnak kell lenni, hogy gondolkodó minőségében az ember síkbeli lény. Érző emberként olyan cselekedet-arénánk van, amely az előre-hátra irányok közé van zárva; akarati lényként szintén van egy cselekvési arénánk a fent és lent között, amely a felső csigolyán áthaladó sík és a rekeszizom síkja között található. És csak akkor kapjuk meg az ember igazi alakját, ha mindent kizárunk, ami egyáltalán nem tartozik az emberhez. Most már meg lehet ezt az alakot konstruálni.

Látható, hogy az ember valójában kívülről van összegyűjtve, kívülről kapja a lenyomatát, és nem érthető meg, ha csak a külső formáit nézzük, ahogyan azok elének lépnek. Csak akkor tudjuk őt megérteni, amikor megtudjuk, hogyan kapcsolódik az egész szellemi-kozmoszussal, hogyan közelítik meg a luciferi-arimáni erők jobbról és balról, előlről és hátulról, fentről és lentől, hogyan alakítják a lényét és hogyan teszik őt térbeli lényé.

Ugyanilyen módon kell vizsgálnunk azt is, ami bizonyos módon reprodukálja az igazi kozmikus hatásokat a világban – a mi épületünket is. Ha mint valami fantazmagóriát vizsgálnánk, azt tartanánk, hogy a leglényegesebb ebben az épületben az, ahogyan a fából készült részei elhelyezkednek a térben. De nem ez a legfontosabb: a legfontosabb az, ami láthatatlan. Ha valamilyen forma az épületünkben így helyezkedik el (lásd az 1. rajzot), és itt fa van, akkor a lényeges nem ott van, ahol a fa van, hanem ott, ahol nincs semmi, ahol a levegővel határos.

Épületünk valódi értelmét úgy kaphatnák meg, ha vennénk egy hatalmas viaszdarabot, és egy fordított lenyomatot készítenénk az épület belsejéről. Aztán ezt a lenyomatot lehetne vizsgálni. És az, ahol vannak, belépve az épület belsejébe, az, amit nem látnak, de érezniük kell – na ez az, amiről lényegében szó van. Korábban már mondtam: alapjában az épületünk kuglófsütő formájú. Természetesen ez a kifejezés, ez a kuglófsütő forma itt nem nagyon érthető. De gondolják meg: itt található ez az edény, a forma, belül pedig kisül a kalács. Mi a fontos ebben a kuglófsütő formában? Nem maga a forma, az edény, maga a kuglóf a fontos, az, ami kisül, hogy annak legyen helyes formája, helyes módon legyen benne. Az edény csak arra kell, hogy beletegyék a tésztát és kisüssék, hogy normális kuglóf készüljön.

A mi épületünkben nem az a fontos, ami kívül található, hanem az, ami belül. Belül pedig azoknak az érzései és gondolatai lesznek, akik az épületben vannak. Azok attól keletkeznek majd, hogy az ember nézi az épület felszíni határait, érzékeli a formákat, gondolatformákkal fog megtelni. Az, ami belül van, az maga a kuglóf, az pedig, amit építünk, az a héj, a forma. De ennek a formának olyannak kell lennie, hogy belül helyesen lehessen gondolkodni, érezni, érzéklni. Ebben áll az új művészet alapelve a régi művészet alapelveéhez képest. A régi művészet esetében minden arról szól, ami kívül van, a térben. Az új művészet esetében már nem arról van szó, ami kívül, a térben helyezkedik el. Kívül található az edény, de nem ez a fontos, hanem ami belül van. Ennek nemcsak plasztikus formák esetén van jelentősége, hanem a festészetben is. Nem az a fontos, ami le van rajzolva, hanem az, amit érzünk, ami átélünk eközben. A festészet szintén csak egy „sütőforma a kuglóf számára”.

Ez a fő pontja annak az előrehaladó evolúciós folyamatnak, amelyhez mi is kapcsolódunk: bocsássanak meg a kifejezésért, a sütőformából valóban belépünk a kuglófba. A sütőformában maradni – ez úgymond a materializmus; átlépni a kuglófba – ezt neveznénk spiritualizmusnak, ez az, amiért dolgozunk. Ha ezt nem vesszük figyelembe, akkor nem tudnánk helyes módon ítéletet alkotni mindarról, ami a művészethez tartozik, pedig most erről van szó. Ha az épületünket művészileg az ősi képek alapján értékeljük, akkor azt lehetne mondani: „Az Isten szerelmére, de ez a sütőforma, amit készítettél, egyáltalán nem annyira szép! – Eközben nem tudják, hogy a lényeg nem a „sütőformában”, hanem a tartalmában, a „kuglófban” van. Ezzel a szellemtudományon keresztül közeledünk az előrehaladó evolúció teljes értelméhez és jelentőségéhez. Az ember a szellemtudomány sikeres fejlődésének köszönhetően ki kell hogy dolgozza a maga számára a kijáratot a „sütőformából”, és bele kell dolgoznia magát a „kuglófba”.

Meg kell szabadulnia attól a hittől, mint például hogy az agyban lejátszódó folyamatok a gondolkodás elsődleges okai, holott az agy saját folyamatai mögött kozmikus folyamatok hatnak, és harc folyik Lucifer és Arimán között. Meg kell látnia, hogy az emberre jellemző lelki folyamatok, a gondolkodás és érzés, csak nyomok, melyek benyomódnak ebben az ütközetben, és semmilyen közük nincsen az úgynevezett materiális folyamatokhoz, más szavakkal, a luciferi-arimáni folyamatokhoz.

Használhatnék egy másik képet is. Képzeld el, hogy egy gyönyörű kertben megyünk, ez attól gyönyörű, hogy a fák is gyönyörűen helyezkednek el, a virágágyások is szépen kialakítottak, stb.: szeretnénk véleményt alkotni minderről. Amikor belenézünk a földben egy üregbe, ott látunk egy koboldot. A kobold – feltételezzük – így beszél nekünk: „Elmagyarázom, miért vannak itt rózsák, ibolyák, bokrok és virágok. Én vagyok, aki ott alul mászik, ott, a földfelszín alatt; azért nőnek itt fák, ibolyák és rózsák”. Mondhatnánk válaszként: „Nagyszerűen leírtad nekünk ezt a folyamatot, amit elmagyaráztál, annak a fizikai világban kell végbemennie. De ahhoz, hogy a növények úgy tudjanak nőni, ahogyan kell, szükséges egy kertész, feltétlenül kell lennie egy kertésznek. Ugyanakkor az ő tevékenységének szférájába te nem látsz bele, ahhoz neked semmilyen közöd nincsen.

Meg kell tanulnunk a materialista anatómusoknak és a materialista fiziológusoknak ezt mondani: „a te tevékenységedet úgy lehet lehet kimutatni, ha benézünk a földbe egy titkos ablakon keresztül. Te ott kúszol a földben és tanulmányozod a folyamatokat, melyeknek ott kell végbemenniük, de melyeknek

semmi közük nincsen ahhoz, ami fent a lelki-szellemiben zajlik. És csak akkor tudod helyesen magyarázni azt, ami ott lent zajlik, ha tanulmányozni tudod a Lucifer és Arimán és az azok között a Hierarchiák között fennálló viszonyokat, amelyek Lucifert és Arimánt az egyensúly állapotába hozzák. – Így gazdagodik a szellemtudománynak köszönhetően az, ami mind ez ideig csak az Én-fogalom területén volt érvényes.

Eltelik egy idő, és az emberek ezt fogják mondani: a Bibliában a világ teremtésének leírásánál beszélnek a lélegzetről, Jahve kilégzéséről, arról, amit belehelt az emberbe. – A jövő emberei megkérdezik: ha ezt a kilégzést belehelték, akkor hová? Ha összevetik azt, amit mondtam, akkor legközelebbinek, ahová ez a kilégzés be tudott hatolni, akkor ez az a köztes tér, ahol előlről és hátulról, felülről és alulról Jahve megteremtette az embert egy kocka alakban és így töltötte meg őt a saját lényével, a saját varázslélegzetével, aztán ennek a varázslélegzetnek a hatása szétterjedt az ember összes többi részében is, Lucifer és Arimán régióiban. Itt egy olyan köztes térről van szó, amely jobbról és balról, felülről és alulról, előlről és hátulról határolt: az embernek ebbe a térbeliségébe lépett be közvetlenül Jahve lehelete. Azt, amit mondtam, mindenekelőtt ezzel az emberi fizikaival, térbelivel kapcsolatban mondtam.

Ahogy láthatják, ez egy széles panorámát tár elő, melyből kiindulva az embert úgy vizsgáljuk, mint aki az egész Kozmoszon belül áll. Azt szerettem volna mondani: azon felül, ami látható módon, külsőleg-térbelileg betölti az embert, van még egy morális-lelki aspektus is. És abban, ami bennünk morális-lelki minőségként hat, abban is van fantazmagória, maja, habár nem annyira erős fokon, mint a térbeli ember esetében. És minden morálisban, minden logikusban, mindenben, ami a lelki tevékenységünkben megnyilvánul, Lucifer és Arimán hat egymásra, az ember pedig a határra van állítva.

Hogy ez hogyan megy végbe, ezt a számunkra fontos és jelentős témát holnap vitatjuk meg.

A fordítás alapja: http://bdn-steiner.ru/modules.php?name=Ga_Book&Id=158&Bid=1

Fordította orosz nyelvről: Rákos Éva